

**6-MAVZU:O‘QUV JARAYONIDA
TA’LIM VOSITALARIDAN
FOYDALANISH METODIKASI**

Reja:

1. Ko'rgazmalilik-didaktik tamoyillari asosida
2. Zamonaviy ta'lim vositalarining turlari va tavsifi
3. Ta'limda o'quv-ishlab chiqarish vositalari
4. Ta'lim vositalarining rivojlanish istiqbollari
5. Ta'lim vositalari tizimini shakllantirish texnologiyasi hamda ulardan majmuaviy foydalanish

Ta'lim vositalaridan foydalanishda ko'rgazmalilik didaktik tamoyili muhim o'rin tutadi.

O'qituvchilar o'quvchilarga o'quv materialini bayon etishda didaktikaning eng muhim prinsiplaridan biri — ***ko'rsatmalilik*** prinsipidan foydalanadilar.

Didaktikada *ko'rsatmalilik* prinsipi konkret bilan abstraktning birligi to'g'risidagi qoida asosida ko'rib chiqiladi. Narsa yoki hodisaning aslini yoki tasvirini idrok etish inson uchun atrofdagi borliqni, biror haqiqatni bilishning dastlabki va eng oddiy akti hisoblanadi hamda o'rganilayotgan narsalar, jarayonlar, hodisalar to'g'risida aniq tasavvurlar va abstrakt tushunchalar hosil qilish uchun asos vazifasini o'taydi.

Ko'rsatmali qo'llanmalar — o'quvchilarni o'rganiladigan ob'ektlar, hodisalar, jarayonlar to'g'risida yaqqol (asosan ko'rish) tasavvurlar hosil qilish metodida o'qitish maqsadida ishlatiladigan vositalar. O'zlashtiriladigan bilimlar xarakteriga, o'quvchilarda mavjud bo'lgan tasavvur, tushuncha, hayot va ish tajribasiga, darsning konkret vazifalariga qarab ko'rsatmali qo'llanmalar o'qitishda har xil rolni bajaradi. Ular *bilimlar manbai sifatida*, shuningdek, *o'qituvchi so'zlab berish, tushuntirish, suhbat vaqtida foydalanadigan rasm sifatida* hizmat qilishi mumkin. Ko'pincha, bu ikkala vazifa kompleks tarzda kelishi mumkin.

jonli
tabiat
ob'ektlari

Natural
(tabiiy)
ob'ektlar

jonsiz
tabiat
ob'ektlari

Ta'lim oluvchilar *tabiiy ob'ektlar* bilan mashg'ulotlarda tarqatma yoki namoyish qilinadigan materiallar shaklida tanishadilar.

Ko'rgazmalilik - tabiiy ob'ektlarni tanlab olish yoki tabiiy ob'ektlarni o'z ichiga tarkibiy qism qilib kiritgan turli qo'llanmalarni loyihalashga qo'yshiladigan asosiy talablardan biri. Shu maqsadda o'rganilayotgan tushunchalarning mazmunini ochib berish uchun kerak bo'lgan ayrim tipik belgilarni anik ifodalashga yordam beradigan ob'ektlar ajratib olinadi.

rangli

Natural
ob'ektlarning
qo'lyozmaligini
kuchaytirish uchun
turli **kodlash**
usullari
qo'llaniladi:

harfli

raqamli

tajriba
o'tkazish

The diagram consists of three interlocking orange gears with white outlines. The top gear is labeled 'tajriba o'tkazish'. The middle gear is labeled 'kuzatish'. The bottom gear is the largest and contains the text 'Tabiiy ob'ektlarni o'qitish jarayonida ular bilan ishlash uslublaridan asosiylaridir.'. Three curved arrows connect the gears in a clockwise cycle: from the top gear to the middle, from the middle to the bottom, and from the bottom back to the top.

kuzatish

Tabiiy ob'ektlarni
o'qitish jarayonida
ular bilan ishlash
uslublaridan
asosiylaridir.

Modellar tabiiy ob'ektlarning sun'iy ko'rinishi bo'lib, ularning muhim sifatlari, aloqalari va munosabatlarini qayta takrorlaydigan o'quv ko'rgazmali qo'llanmalar hisoblanadi. Haqiqiy ob'ekt (mikro va makro ob'ektlar) xususiyatlarini ko'rsatishda shartlilik (ramziylik)ka amal qilinadi, o'lchamni kattalashtirish yoki kengaytirish orqali ob'ekt qurilmasi sxema tarzida aks ettiriladi. Modellarining eng keng tarqalgan tipik turlari bu *moddiy (predmet) modellardir*.

Modellar **o'z hajmiga ega** yoki **tekis** modellarga bo'linadi. Ularning oralig'ida relef jadvallar joylashgan. Hajmga ega modellar tarkibiy qismlarga bo'linishi mumkin. Hajmga ega bo'lgan modellar sirasiga quyidagilar kiradi:

```
graph TD; A[Modellar o'z hajmiga ega yoki tekis modellarga bo'linadi. Ularning oralig'ida relef jadvallar joylashgan. Hajmga ega modellar tarkibiy qismlarga bo'linishi mumkin. Hajmga ega bo'lgan modellar sirasiga quyidagilar kiradi:] --> B[mulyaj]; A --> C[maketlar];
```

mulyaj

maketlar

Mulyaj (maket)lar moddiy ob'ektlarga aynan o'xshatish yaratilgan qo'llanmalardir.

Kompozitsion - rasm va fotosuratlar;

Grafikli: (chizma, diagramma, sxema va boshqalar):

Belgili - ramziy formula, harf va so'zlar bilan ifodalanuvchi. So'nggi paytda elektrlashgan jadvallar keng qo'llanilmoqda, ya'ni, stendlar, xavfsizlikka oid texnikalar.

O'qitish vositalari orasida oxirgi paytda eng ko'p qo'llanilaettan vositalar - bu **plakatlardir**.

Ekran va ekran - tovushlik o'qitish vositalari

Real ta'lim vositalariga
o'qitishda qo'llaniladigan
barcha real yordamchi
vositalar: mashinalar,
traktorlar, jihozlar, dastgohlar,
tayyor mahsulotlar va
hokazolar kiradi.

Texnik vositalariga, proektor, kino apparat, o‘quv televideniesi, videomagnitafon, kompyuter, videofilmlar, multimedia va hokazolar kiradi. Bundan tashqari sinf doskasi, doska – stend, doska – bloknot, kodoskoplar ham texnik vositalarga kiradi.

Chop etilgan o'quv
materiallarga quyidagilar kiradi:

chop etilgan
o'tkazilgan barcha
o'quv
materiallar

chop etilgan
o'tkazilgan barcha
ko'rgazmali
materiallar kiradi.,

Foydalanilgan adabiyotlar:

- Davlatov K., Vorobyov A., Karimov I. Mehnat va kasb ta'limi nazariyasi hamda metodikasi. - Toshkent., O'qituvchi, 1992. - 320 b.
- SHarapov SH.S., A.I.Vorobyov, N.A.Muslimov, M.Ismoilova Kasbiy ta'lim pedagogikasi. - Toshkent., 2005. - 58 b.
- Tolipov U.K., M.Barakaev, SH.S. SHaripov Kasbiy pedagogika. - Toshkent.: 2003. - 886.
- Gaydarov B., B.Nuridinov va boshqalar Ta'lim samaradorligini oshirish yo'llari. -UMKXTRI. Toshkent.: 2002.-1846.

E'TIBORINGIZ

UCHUN

RAHMAT